

Referat fra møte i Faglig brukerråd syn

Tid: 18.03.21, kl. 09.00 – 12.00

Sted: Videokonferanse (Webex)

Deltakere: Grete Bruun (Norsk NCL-forening) Grete Bæverfjord (Norges Blindforbund, foreldreutvalget), Espen Lahnstein (Norges Blindforbund, NBF), Silje Solvang (Norges Blindforbund Ungdom, NBFU), Eva Marie Hammervik (avdelingsleder Statped midt), Anne Lise Solstad (avdelingsleder Statped sørøst) og Stine Morbech (fagstab Statped sørøst).

Kopi: Sissel Sørensen Bye, Norges Blindforbund (vara, NBF) og Sverre Fuglerud, Norges Blindforbund (vara NBF) og Henning Knudsen, Norges Blindforbunds ungdom (NBfU).

Ikke til stede: Silje Solvang og Marit Elin Eide

Referent: Stine Morbech

Dagsorden

04/2021 Godkjenning av møteinnkalling og dagsorden

Godkjent

05/2021 Vi gjennomgår oppsummeringen etter sak 02/2021.

Er det behov for justeringer og/eller presiseringer?

Brukerrådet mente det var en god oppsummering, og det kom ikke innspill til justeringer eller presiseringer.

Det kom spørsmål fra representantene om hvorvidt de sentrale problemstillingene som er tatt opp, også er drøftet bredt i Statped.

Statped svarte at problemstillinger knyttet til reell medvirkning ble drøftet med den nasjonale koordinatoren for brukermedvirkning i forkant av sist møte. Vi ser at det er utfordringer knyttet til medvirkning og tidlig involvering i flere saker og brukerråd. Dette vil derfor bli en sentral problemstilling når modell og struktur for brukermedvirkning i Statped skal vurderes i forbindelse med omstillingen.

Saker eller temaer vi særlig ønsker å prioritere i 2021

Med bakgrunn i referatet fra sist møte, løftet Statped fram følgende tema som spesielt aktuelle å ta opp i 2021:

Tjenesteutvikling

- Elevkurs vgs. (pilot)
- Skoleforberedende kurs

- Erfaringsseminar
- Lærerkurs for hele grunnskoleløpet

Faglige innlegg / Presentasjon av utviklingsarbeider

Læremidler

Omstillingsarbeid Bla. oppsummering fra sentrale styringsdokumenter (på møte 19. mai)

Representantene sluttet seg til forslaget. Intensjonen må være at vi framover jobber mer planmessig sånn at vi får satt sentrale saker på dagsorden tidlig nok til at vi kan sikre reell brukermedvirkning. Det var enighet om at også andre temaer kan tas opp, og at det fortsatt skal være mulig å melde saker i forkant av møtene, da i henhold til frister som blir gitt.

NBF ønsker at vi setter informasjonsarbeid på dagsorden.

06/2021 Kurs på synsområdet, ved Statped

- Litt om historikken og endrede rammebetingelser over tid

Statped jobber i henhold til sektormål, dvs. egne mål for skole og barnehage. I 2021 er disse målene brutt ned til to hovedmål for Statped:

- 1) Tjenesteyting. Barnehage- og skoleeiere får målrettede tjenester på det spesialpedagogiske området
- 2) Kompetansespredning. Barnehage- og skoleeiere har ansatte som får kunnskap og kompetanse som fremmer utvikling og inkludering knyttet til det spesialpedagogiske området

Når rammebetingelser er tema, blir det fort snakk om økonomi, bemanning osv. Men rammebetingelser handler også om de faglige politiske føringene; at vi skal jobbe mer kunnskapsbasert, at vi skal jobbe flerfaglig osv., noe som er tydelige føringer i Meld. St. 6. I vår fag- og tjenesteutvikling må vi også forholde oss til raske samfunnsmessige endringer som f.eks. økt digitalisering.

Statped opplever at brukerorganisasjonene har mye oppmerksomhet på kurs, mens Statped i større grad ønsker å se hele porteføljen under ett, der kurs inngår som en del av en større sammenheng.

Historikk: Fagavdelingene syn startet utarbeidelse av en ny elevkursmodell i 2015. Det var flere grunner til at det var behov for en ny modell, og det helt overordnede spørsmålet var hvordan vi kunne ivareta behovet til eleven på en best mulig måte. Vi ønsket en tydeligere forankring i kunnskapsløftet og skolefaglige perspektiver, og det var helt sentralt at innholdet i kursene skulle ha nytte og relevans i skolens videre oppfølging av eleven. Et hovedmål var også å sikre likeverdige tilbud på landsbasis. Tidligere ble det bla. ikke gitt kurstilbud til svaksynte elever i alle regioner. Vi endte opp med en trepartsmodell som skulle sikre kompetanseoverføring både til foreldre, skole og elev. Utprøving av modellen ble

igangsatt i 2017 og pågikk over en toårsperiode. Modellen ble evaluert av Statpeds FOU-avdeling, og rapporten har tidligere vært drøftet i Faglig brukerråd syn. Denne rapporten må også sees i sammenheng med Deloittes gjennomgang av hele kursporteføljen til Statped.

Evalueringen av kursmodellen viser at målene som ble satt, bare i begrenset grad er nådd. Statped erfarer stadig lavere påmelding til kursene, og mange kurs ble derfor avlyst i utprøvingsperioden. Tidligere deltok de samme elevene hvert år, og bodde på samme boenhet hvert år. Dette er ikke lenger bildet. I dag varierer deltakelse fra år til år. Vi har også erfart store endringer i rammebetingelser mens modellen ble utviklet og prøvd ut. Dette gjelder kanskje først og fremst den digitale utviklingen som har skjedd.

NBF minnet om at det er betydelig svakhet ved evalueringen av elevene ikke ble spurt. Selv om kursmodellen på mange måter fungerte dårlig, så betyr ikke det nødvendigvis at fysiske kurs i seg sjøl er dårlig. Statped bør i stedet se på hvilke faktorer som gjorde at tilbudet ikke fungerte. NBF viste i denne sammenhengen til en undersøkelse gjennomført av foreldreutvalget der Statpeds kurstilbud var tema. Tilbakemeldinger fra foreldre går ut på at redusert påmelding til kurs bla. har sammenheng med at det har vært et krav at skolen må delta, noe som innebar kostnader for kommunen. Andre årsaker det ble vist til, var mangelfull informasjon om kurstilbudet ved at det ikke går ut kursinvitasjoner direkte til foreldre/elever. Bare en fjerdedel oppgir at de har fått informasjon fra skolen. De som er drivere for deltakelse på kurs, er foreldre og eleven sjøl. Foreldre følger ikke med på statped.no fordi det i svært liten grad blir annonsert kurstilbud der som er aktuelle.

Statped svarte at det i utprøvingen av elevkursmodellen ble sendt brev med informasjon om kurstilbudet til PPT og skole med kopi til foreldre. Statped erfarte noen få tilfeller der brev ved en feil ikke var sendt, men de aller fleste aktive brukere fikk tilsendt informasjon.

NCL-foreningen framholdt at selv om Statped sier at informasjon er sendt ut, så stemmer ikke alltid det. Et eksempel er brukerundersøkelsen der det heller ikke står noe i rapporten om at flere ikke fikk undersøkelsen tilsendt. Ved annonsering av kurs, må lærer få informasjon så tidlig at skolen kan skaffe vikar. Ofte kommer informasjon så sent at det blir vanskelig for skolen å delta. NCL-foreningen spurte videre om hva Statped definerer som aktive brukere og om Statped oppfatter 50 prosent deltakelse på elevkurs som for lite. I noen tilfeller kan 50 prosent deltakelse på NCL-kurs innebære at tre av seks elever deltar. Selv om dette er et lite antall, så er disse kursene svært verdifulle og helt avgjørende.

Statped svarte at aktive brukere er brukere som er registrert med tjenester i vårt fagsystem. Statped orienterte også om at de fleste deltakerne på vgs.-kurset som blir arrangert i vår, ikke er aktive brukere. Deltakerne er gjort kjent med tilbudet gjennom statped.no eller info som Statped har sendt til synspedagoger som jobber i kommunene og som Statped er kjent med. Tradisjonelt har det vært forskjell på svaksyntkursene og kursene for punktskriftbrukerne hva angår deltakelse. Elevgrunlaget for svaksynte er langt større en for elever som bruker punktskrift. Det har vært en prosentvis langt lavere deltakelse på svaksyntkursene enn på kursene for punktskriftbrukerne, der nedre grense for antall påmeldte har vært satt til 3.

NCL-foreningen framholdt at det er en annen type læring som skjer på fysiske kurs, enn det som skjer i lokal rådgivning eller på kurs som tilbys digitalt. Det handler bla. om det gjenkjennbare og erfaringen som skjer mellom elever i et fysisk felleskap. Slike kurs styrker også foreldrene i deres oppfølging av barnet. Nettopp fordi kommuneøkonomien er presset, bør Statped og organisasjonene gjøre det desto mer tydelig hvor viktig de fysiske kursene er. Digitale kurs må anses som et supplement. Vi må ikke kapitulere når økonomien er under press.

NBF framholdt at kurs ikke først og fremst skal være sosial happening. Det innebærer også et trygt miljø for læring sammen med likemenn der synshemmede elever erfarer at også andre elever lærer og arbeider på samme måte som dem. Det er vanskelig å dekke opp all tematikk i lokal veiledning. Barn og ungdom og foreldre opplever fysiske kurs som en effektiv og positiv arena for læring. NBF utfordret også Statped til å tenke mer differensiert slik at det f.eks. kan tilbys trepartskurs tidlig i skoleløpet, mens lærerens deltakelse blir mindre relevant på høyere trinn der rene elevkurs er mer aktuelt.

Statped svarte at gjennomføring av fysiske kurs kun for elever innebærer betydelige utfordringer knyttet til hvem som har ansvar for elevene utenom kurstid.

Organisasjonene sa at de anser tilbud om kurs som helt innenfor Statpeds mandat. Fysiske kurs i Statped-regi kan forstås som et inkluderende felleskap på samme måte som felleskapet i en skole og en klasse. Forskningsrapporten «En av flokken» viser til at elever med sansetap opplever det som minst stigmatiserende når de har en base på hjemmeskolen, og så bli tatt ut av skolen og/eller klassen for å få opplæring i de kompensierende ferdighetene de trengte å lære. Hvis føringene til Statped ensidig er rettet mot kommuner og fylker, og ikke mot sluttbruker, så er det dette noe som endres.

Statped sa at omstilling må være et sentralt tema i faglig brukerråd framover, og at spørsmål knyttet til fag- og tjenesteutvikling må følges opp i den sammenheng. Statped vet ikke fullt ut ennå hvilke endringer det nye mandatet innebærer, og har nettopp startet en prosess med å operasjonalisere mandatet. Vi følger opp omstillingsarbeidet på neste møte.

Markedsføring av kursene

Organisasjonene oppfordret Statped til mer aktivt å ta i bruk fb-sidene sine til markedsføring av kurs på synsområdet, noe Statped sa de vil følge opp. NBF vil undersøke om de har kanaler der det kan være aktuelt å informere om Statpeds kurstilbud.

Kurstilbudet i nærmeste framtid

Brukerrepresentantene registrerer at det er få tilbud til elever framover, og var bla. opptatt av tilbudet til nye på NCL-området.

Statped informerte om at det blir tilbudt digitale kurs for elever i vgs. fra høsten av, og at foreldre skal ha anledning til å delta på alle personalkurs vi tilbyr. Statped skal sikre

informasjon om dette i aktuelle informasjonskanaler. Når det gjelder høsten forøvrig, og mer langsiktig utviklingsarbeid, må vi ta hensyn til arbeidet med å operasjonalisere det nye mandatet. Det er vanskelig å planlegge langsiktig når vi ikke helt vet hvor vi skal.

Før skolestart blir det tilbudt et digitalt skoleforberedende kurs for personale som skal undervise punktskriftbrukere.

Når det gjelder NCL-gruppa, har Statped stor oppmerksomhet på de nye som har kommet til. Det gjennomføres mye veiledning og tjenestereiser der dette har latt seg gjennomføre mht. smitteverntiltak. Statped vil fortsette å følge opp så tett som vi gjør, og lokal rådgivning og lokale kurs blir prioritert.

Stine sender evalueringsrapport (elevkursmodellen) til Espen.

07/2021 Læremiddelutviklingen på synsområdet

Avdeling for læremidler og teknologiutvikling i Statped (SLoT) har invitert ledere og rådgivere fra de synsfaglige avdelingene til en dialog omkring læremiddelutviklingen på synsområdet. Statped vil legge til rette for at Faglig brukerråd syn kan gi innspill i dette arbeidet, og ønsker innledningsvis en drøfting av hvordan vi best kan sikre medvirkning i saken.

Statped orienterte om at ledere og rådgivere fra fagavdelingene i alle fire regioner er invitert til et drøftingsmøte med SLoT. Bakgrunnen er at SLoT ønsker innspill fra rådgivere som er ute i skolen og som erfarer problemstillinger knyttet til metodefriheten og tendensen til at skolebøker velges vekk til fordel for digitale løsninger. Her er det bla. utfordringer knyttet til mangel på universell utforming.

NBF framholdt at det er viktig å følge opp temaer knyttet til metodefrihet og universell utforming. Det er også viktig å rette oppmerksomhet mot at lovverket fra 2021 stiller krav om at læremidler skal følge gitte standarder. Med fagfornyelsen er det stor dreining mot det digitale, og det kan være hensiktsmessig å skille mellom hva som er nødvendig kompetanse hos pedagogen og hva eleven må ha av kompetanse. Eleven må lære seg digital kompetanse allerede på barnetrinnet, og vi må ikke komme i en situasjon der foreldre må lære pedagoger hvordan en skjermleser fungerer. NBF informerte videre om at det kommer mange spørsmål om ordbøker og oppslagsverk på fb-gruppa til fynshemmede foreldre, og oppfordret Statped til å rette oppmerksomhet på dette.

Statped informerte om at de har måttet gå inn med forsterket rådgivning mot ungdomsskole og vgs. pga. økt bruk av digitale ressurser, og at de da har vektlagt at ressursene skal tilfredsstillende de lovmessige kravene. Det blir mye brannslukning knyttet til ressurser som ikke fungerer opp mot synstekniske hjelpemidler. Det er derfor viktig å ha et tett samarbeid mellom SLoT og fagavdelingene syn omkring disse problemstillingene. Saken vil bli fulgt opp i møter i Faglig brukerråd syn framover. Prinsippene for bruk av punktskriftmateriell er et viktig grunnlagsdokument for drøftingene.

Statped framholdt ellers at de er godt kjent med problemer knyttet til oppslagsverk og ordbøker, og at de går tidlig inn med informasjon om hva skolene bør velge. Veiledning omkring digital kompetanse starter nå allerede i barnehagen. Foreldre skal ikke ha ansvar for opplæring av pedagoger og egne barn. Det kan være ulike årsaker til at foreldre opplever at de får et for stort ansvar, men Statped er tydelig på at det er skolen som har hovedansvaret for opplæringen.

08/2021 Eventuelt

Rådgivning kroppsøving, Grete Bæverfjord: Tidligere hadde Statped egne kurs i kroppsøving for pedagoger. Er dette kurs som fortsatt vil bli gitt? Har rådgivere på sjekklista si når de veileder skolen, at de må spørre hvordan det går i kroppsøvingsfaget?

Statped svarte at kroppsøving er høyt prioritert i veiledningsarbeidet. Det er ikke mulig å gjennomføre fysiske kurs nå i koronaperioden, men det blir gitt ulike tilbud lokalt. Vi lager også nå en stor nettressurs om fysisk aktivitet og kroppsøving som skal publiseres på statped.no. Kroppsøving er også et sentralt tema i den erfaringsbaserte masteren i synspedagogikk, der Statped inngår i et samarbeid med NTNU.

NBF framholdt at det er svært viktig at Statped gjør kjent den kompetansen de har på dette området slik at elevene får nødvendig oppfølging. Statped må informere i aktuelle kanaler.

Ulike typer spill og materiell i nettbutikken, ved Grete Brun: NCL-foreningen etterlyser fortsatt produksjon av spill, f.eks. Elto-spillet, bokstavklosser o.l. Statped må sikre at disse ressursene fortsatt er tilgjengelige. Ber om at fagavdelingene syn gir innspill til SLOT om at det er viktig at disse produseres.

Statped vil følge opp innspillet og gi brukerrådet en tilbakemelding. Statped orienterte samtidig om «Skolepakka» som nå lages for skolestartere.

